

Els inicis de la televisió a Girona

Quan el 26 de febrer de 1963 es va posar en marxa, en període de proves, el repetidor de la torre d'Alfons XII, els habitants de Girona varen poder veure per primera vegada imatges televisives. Quan això va passar, ja feia gairebé nou anys que Lluís Vilaplana Finazzi havia vist la televisió italiana des de la muntanya de Sant Elm, a Sant Feliu de Guíxols.

Text > **JOAN BARBARÀ I PUIG**, estudiós de la cultura

Tradicionalment, l'escocès John Logie Baird ha estat considerat l'inventor de la televisió, atès que va ser el primer, el 1926, que va emetre i captar imatges televisives en moviment. Dos anys després, quan encara no hi havia cap cadena difosa per les ones, va començar a fer proves de televisió en color, un projecte que va culminar l'any 1944.

La BBC va ser la primera companyia que va començar a distribuir imatges de televisió de forma experimental, a partir del 30 de novembre de 1928, per

bé que no va iniciar les emissions continuades fins al 1936. L'Alemanya nazi es va adonar ben aviat del poder que tenien les imatges i, a partir del 2 de març de 1935, va començar a emetre noranta minuts de televisió tres dies a la setmana.

El 14 de juliol de 1937, la televisió francesa va iniciar la seva programació des d'un repetidor instal·lat a la Torre Eiffel. Als Estats Units, l'NBC va ser la primera corporació privada que va engegar les seves emissions de forma pública, l'any 1939.

Posteriorment, l'any 1949, la RAI, empresa propietat de la Societat Idroelettrica Piemontese, va començar, en període de proves, les emissions de televisió a Itàlia des d'un estudi de Milà. Més endavant, quan el 3 de gener de 1954 la societat va passar a ser de titularitat pública, va iniciar la seva programació regular per a tot el país.

A l'Estat espanyol, la primera demostració televisiva es va poder veure en una fira de mostres que es va celebrar a Barcelona l'any 1948, però no va ser fins al 28 d'octubre de 1956 que, amb la creació de Televisió Espanyola, l'ens públic va començar les transmissions diàries.

>> Lluís Vilaplana va ser el primer gironí que va veure imatges de televisió.
(Foto: ARXIU PUNT AVUI)

Una qüestió privada

Contràriament al que es podria pensar, el franquisme no es va preocupar mai de fer arribar el senyal de TVE a les comarques gironines, i va deixar aquesta tasca completament en mans de la iniciativa privada o local. No va ser fins a l'any 1982, amb la inauguració del repetidor de Rocacorba, que l'Estat va posar ordre per primera vegada en el desori que fins aleshores havia estat la distribució del senyal de la televisió terrestre a la demarcació.

El cas de Girona

Inicialment, l'abast territorial de TVE es va circumscriure a la rodalia de Madrid, però més endavant, el règim va decidir estendre la cobertura televisiva a Barcelona. Va ser així com, el desembre de 1958, es va instal·lar una antena a la muntanya del Tibidabo.

TVE emetia el seu senyal en la banda de VHF (en anglès, *Very High Frequency*). Les ones electromagnètiques de VHF es propaguen per la línia de visió, de manera que poden quedar bloquejades per diferents obstacles, fonamentalment, muntanyes. Cal dir que, a causa de la refracció, que s'incrementa amb les altes temperatures, poden viatjar una mica més enllà de l'horitzó visual i aconseguir arribar a distàncies de fins a cent seixanta quilòmetres.

Aquest fenomen de la refracció és el que va permetre que Lluís Vilaplana veiés imatges de la RAI italiana l'estiu de 1954 des de Sant Feliu, i que molts francòfils captessin, durant la dictadura, el senyal de la televisió francesa a l'Empordà, a diverses zones de la Costa Brava i fins i tot al Pla de l'Estany i el Gironès.

Quan la democràcia espanyola va reordenar l'espai televisiu gironí, l'any 1982, va instal·lar un repetidor al far de Sant Sebastià que, ves per on, funcionava amb els mateixos canals amb els quals arribava la televisió francesa a les nostres comarques. Amb aquesta «excusa tècnica», qui fos va aconseguir tapar la visió dels canals francesos a les nostres comarques i en va reduir la recepció, gairebé exclusivament, a la zona transfronterera.

Sortosament, aquesta anomalia democràtica es va poder esmenar anys després, amb l'arribada del satèl·lit.

>> *Mateu Regàs, el 1933.* (Foto: ARXIU MUNICIPAL DE GIRONA. FONTS UNAL.)

Un repte per als radioafecionats

L'inici de la televisió va esperonar els radioafecionats que, més enllà de construir-se els seus equips i comunicar-se amb altres col·legues, ara tenien el repte de provar de captar imatges de televisió.

Els primers que van reeixir en aquesta tasca varen ser els d'Olot, que el març de 1962 ja varen instal·lar, a més, un pont calent en una muntanya del municipi. Aquell repetidor rudimentari, muntat de forma precària per aquells incipients tècnics de telecomunicacions, va permetre que els garrotxins fossin els primers a veure imatges de TVE a les nostres comarques.

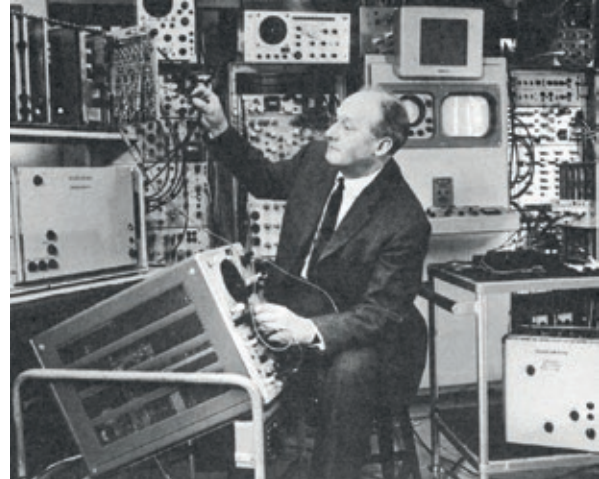
Abans del trenta-sis

A Girona, ja abans de la Guerra Civil es varen començar a obrir botigues especialitzades en la venda de ràdios, tocadiscos i petits electrodomèstics. Aquells negocis tenien futur, i el primer que se'n va adonar va ser Mateu Regàs, un jove emprenedor arbuicienc que va aconseguir la representació de Telefunken a Girona. A començament d'abril de 1930 va inaugurar la botiga Electricidad y Suministros en el número 20 del carrer dels Ciutadans.

En la mateixa època, Adroher Germans, una empresa fundada el 1908 que ja era referent en la venda de material elèctric a la ciutat, va començar a oferir als seus clients ràdios de la marca Atwater Kent. En els anys següents es van obrir altres establiments, com ara Ràdio Girbau, inicialment a la ronda del Pare Claret, 35; una botiga que va fer història a la ciutat, ja que va agafar la representació de la marca Philips. D'antuvi, l'empresa es deia Casa Herpu i la gestionava Pelai Girbau.

Les Fires de la Santa Creu de 1958

Un cop acabat el conflicte armat, va començar la reconstrucció i, a passes comptades, van anar ressorgint empreses i comerços que abans de la guerra ja havien comercialitzat aparells de ràdio, uns objectes que eren percebuts com uns elements de modernitat, i que les classes benestants van anar incorporant a poc a poc al mobiliari domèstic. Així és com es van obrir botigues noves, com ara Indústries Frei, de la plaça de Sant Francesc, que es van incorporar al teixit comercial de la ciutat. El 12 de gener de 1942, l'Instituto Técnico Práctico de Barce-

>> *Walter Bruch, inventor del sistema de codificació PAL, a Telefunken, a principis dels anys seixanta.* (Foto: TV TECHNIK)

lona va inserir un anunci a *El Pirineo* per oferir cursos per correspondència de ràdio i televisió.

El 3 de maig de 1958 va ser un dia històric, atès que Mateu Regàs, representant en exclusiva de Telefunken a la demarcació, va inserir publicitat a *Los Sitios* informant que, durant les Fires de la Santa Creu, Albert Cufí, el seu distribuïdor a Figueres (carrer de Besalú, 17), tindria un televisor funcionant a l'aparador. Òbviament, la iniciativa va ser un èxit esclatant, més publicitari que de vendes, i va servir per posicionar Telefunken i Electricidad y Suministros com a pioners del sector. Les imatges que es varen poder mirar aquells dies a Figueres eren de la televisió francesa.

Aquesta va ser la primera vegada que es va poder visionar de forma pública, a Catalunya, un receptor de televisió. Mateu Regàs va guanyar la partida als altres distribuïdors posant a la venda els primers televisors a Girona i a Figueres. Electricidad y Suministros també gestionava la instal·lació de l'antena, una feina que havia delegat a l'empresa Antenas Barcelona SL, que tenia la seu al número 138 del carrer de la Rutlla de Girona.

Mor Mateu Regàs

Quan semblava que tot li anava rodó, Mateu Regàs va patir, el 4 de setembre de 1960, un accident en el qual va morir. Tot va succeir quan va esclatar una forta tempesta, que va produir una gornació de llamps i trons acompanyats d'una autèntica tromba d'aigua. Una descàrrega elèctrica va impactar contra un edifici de la ronda del Pare Claret situat davant l'actual Clínica Bofill, i en va trencar una part de la cornisa, que es va precipitar al carrer i va impactar al damunt de l'infortunat industrial quan just acabava de sortir de missa i es dirigia cap a casa seva, situada al carrer d'Emili Grahit.

>> Fàbrica de la carretera de Barcelona on els germans Pla Mir començaren a produir aparells de televisió el 1957. (Foto: ARXIU MUNICIPAL DE GIRONA. FONTS NARCÍS SANS.)

Mateu Regàs, de cinquanta-vuit anys, era una persona molt coneguda a la ciutat, atès que, a banda de regentar una botiga de prestigi, col·laborava activament en diverses iniciatives artístiques i culturals, com ara l'Exposició de Flors.

Pressió de botiguers i fabricants

La demostració de Mateu Regàs durant les Fires de la Santa Creu de 1958 esperonà els emprenedors, i els mesos i anys següents sorgiren botigues d'electrodomèstics arreu. A Girona ciutat van iniciar l'activitat empreses noves que sovint van obtenir alguna representació de marques de televisió: Ràdio Pla (Optimus), Robert Bosch (Blaupunkt, Invicta), Universal Radio (Radiola, Askar, Zenith, Vanguard, Philco), Vázquez (Inter), Burch (General Eléctrica), Suministros Gerona...

Cal no oblidar que, des de 1957, l'empresa fundada pels germans Manel i Joaquim Pla Mir, que havien iniciat l'activitat el 1933, va començar a produir televisors a la fàbrica de la carretera de Barcelona. A partir de 1962, van incorporar oficialment al seu negoci la marca Optimus. A Llagostera, Lluís Vilaplana també, més o menys a la mateixa època, va començar a muntar televisors, als quals posava la seva pròpia marca (Ergiond).

La primera antena col·lectiva

A final de 1961 va arribar a Girona Renzo Sgobazzi, un tècnic que havia treballat en els inicis de la televisió a Itàlia. Buscava feina, i algú de la nombrosa comunitat *azzurra* que hi havia aleshores a la ciutat el va posar en contacte amb Radio Electrón, un petit centre de reparació que hi havia al carrer de Bacjà.

Rafael García, que era qui regentava el negoci, li va dir que no necessitava ningú, i el va redirigir al carrer d'Albéniz, 4 (actual seu del Col·legi d'Advocats), on hi havia un taller, Metalúrgicas Gerunda, que es dedicava a la matri-

ceria i fabricava diferents productes, que anaven des d'agulles fins a rosaris, passant per tanques de moneder, taps de corona...

En Renzo, home de moltes paraules i bones, més que treball cercava un soci capitalista que li financés una idea. Volia començar un projecte amb molt de futur a Girona, ja que havia vist com creixia exponencialment a Itàlia.

Ja feia cinc anys que s'havia creat TVE i, tard o d'hora, la televisió arribaria a Girona. Quan això succeís, s'haurien de muntar moltes antenes i aquestes antenes, algú les hauria de fabricar i instal·lar. La primera empresa que

estigués preparada per donar aquest servei agafaria avantatge i tindria la possibilitat d'endegar un gran negoci que, a més, tenia perspectives de perllongar-se en el temps.

Les explicacions d'en Renzo varen convèncer els germans Joan i Josep Seguí Farreras, socis majoritaris de Metalúrgicas Gerunda, que varen incorporar a l'empresa una divisió tècnica especialitzada que va començar a fabricar i a instal·lar antenes, inicialment per captar el senyal de televisió que emetia el Tibidabo i que arribava, només, als punts més elevats de la ciutat.

Joan Ventura explicava en un documentat article publicat a *El Punt Avui* (14 d'agost de 2017) la història d'aquest pioner de la ràdio i de la televisió a les nostres comarques. Vilaplana Finazzi s'inicià en el món de les telecomunicacions a partir dels cursos per correspondència que organitzava Ràdio Maymó de Barcelona.

Sabem cap a on va el futur, tenim fabricants i botigues especialitzades, potencials clients compradors, però ens falta un repetidor de televisió.

Per subscripció popular

El sector va pressionar i durant tot l'any 1962 es van presentar mocions a diferents ajuntaments (Banyoles, Palafrugell...) per demanar que s'instal·lessin repetidors als municipis. A Girona, els edils Gussinyer i Pipe Sánchez Babot van preguntar pel tema als plenaries de juny i octubre. El batlle, Pere Ordis, va prometre que faria gestions davant el Ministeri d'Informació i Turisme. Manuel Fraga va fer una visita de treball a Girona el 22 de novembre, i hi va expressar la millor de les predisposicions. Malauradament, les bones intencions expressades pel ministre mai no es van arribar a concretar.

Per a *Los Sitios*, el tema del repetidor era recurrent, i el diari en parlava

tot sovint. Es va proposar, sense èxit, la instal·lació d'un repetidor general situat a la muntanya dels Àngels o a la Mare de Déu del Mont. Per pressionar més, el periòdic va començar a oferir sis dies a la setmana la programació de TVE, malgrat que pràcticament ningú podia rebre les imatges.

Finalment, el consistori gironí va convocar botiguers, fabricants i instal·ladors a una reunió a l'ajuntament el 16 de novembre. Com que de la reunió no en va sortir res concret, es va crear una comissió pro repetidor formada bàsicament per gent del sector i usuaris que ja havien comprat l'aparell, però que no hi podien mirar res, atès que el senyal que els arribava del Tibidabo era del tot insuficient.

Com que sembla que el problema en darrer terme era econòmic, va sorgir la iniciativa de fer-hi una subscripció popular. D'aquesta manera, es va arribar al compromís que l'Ajuntament cediria un terreny a la torre d'Alfons XII i el sector i els usuaris pagarien el repetidor.

Tots els que volguessin donar suport a la iniciativa, podien fer els donatius als baixos de la Diputació o a l'Ajuntament, on es van habilitar uns espais adients per rebre'ls.

>> Pere Ordis va cedir els terrenys perquè es pogués instal·lar el repetidor de televisió.

(Foto: ARXIU MUNICIPAL DE GIRONA)

En Renzo va aportar a la iniciativa els seus coneixements i experiència, i els Seguí hi varen posar tots els mitjans materials necessaris perquè el projecte reeixís.

Així, per les Fires de Sant Narcís de 1962, ja varen presentar la primera antena col·lectiva en un estand que varen muntar al Certamen. Aquesta caseta que l'empresa gironina va instal·lar a la fira comercial va cridar molt l'atenció de professionals, mitjans i públic en general, atès que va ser la primera vegada que es varen poder veure a la demarcació vint televisors funcionant simultàniament.

Quan gairebé ningú a la ciutat havia vist cap televisor, Metalúrgicas Gerunda ja va presentar la primera antena comunitària. El 3 de novembre, Renzo Sgobazzi va explicar en una entrevista publicada a *Los Sitios* les dificultats tècniques que havien hagut de superar i els avantatges que, en el futur, aportarien les antenes col·lectives, no sols als habitatges, sinó també als hotels, clíniques...

En una bona decisió comercial, a partir de 1963 Metalúrgicas Gerunda va començar a utilitzar el nom d'Antenas Gerunda.

>> Metalúrgicas Gerunda va utilitzar per primera vegada el nom comercial Antenas Gerunda en un anunci publicat a *Los Sitios* el 2 de març de 1963.

(Foto: ARXIU MUNICIPAL DE GIRONA)

L'afer es desencalla

El consistori va complir la seva part del pacte i el 18 de gener de 1963, *Los Sitios* publicava la notícia que s'havia signat un acord amb Fluorescencia Iberica SA, que finalment va ser l'empresa encarregada d'instal·lar el repetidor. Aquest giny tenia una potència de cinc watts i hom esperava que tingués una cobertura de setze a divuit quilòmetres, cosa que significava que podria donar servei no sols a la ciutat de Girona, sinó també a tot el pla de Salt, i que arribaria fins i tot a Bescanó, Quart i possiblement Banyoles.

La comissió també va complir la seva part i així *Los Sitios* va publicar, el 22 de gener, la primera llista de donants, que encapçalaven el governador civil, Victor Hellín Sol; el batlle, Pere Ordís Llach, i tots els regidors. Cal dir que la suma de tota aquesta representació institucional va recollir 3.400 pessetes.

En dates posteriors, el diari del Movimiento va publicar una trentena de llistes de donants, en què s'especificava la quantitat que hi aportava cada un. Entre els primers ciutadans que hi van col·laborar hi ha noms coneguts de la societat gironina com ara Manuel Bonmatí, Joaquim Estrach, Car-

les Pérez Desoy, Matías de Inés, Fèlix Magaldi, Joaquim Pla Cargol, Joaquim Pla Dalmau, el doctor Josep Campistol Vila, Ignasi de Ribot, Jaume i Fèlix Farró... Els industrials del sector Lluís Girbau, Josep Burch, Faust Dalmau, Optimus, Electrofil i Josep Vázquez foren els que hi contribuïren més, aportant-hi 7.500 pessetes cadascun.

L'Ajuntament acaba pagant

El 12 de març de 1963, la comissió pro repetidor va informar que en aquella data s'havien aconseguit reunir 180.075 pessetes, una xifra encara llunyana a les tres-cents mil que havia costat la instal·lació, i exhortava els usuaris del servei a continuar greixant el fons.

Malgrat aquesta crida, des que el repetidor va començar a funcionar, les aportacions es varen tallar bruscament, atès que la gent va tenir la sensació que l'objectiu ja estava assolit. Al final, els fons municipals varen acabar eixugant el dèficit i el consistori va nomenar Ramon Casadevall tècnic responsable del manteniment, una funció que va exercir fins al 1982, any que el repetidor de les Pedreres va deixar de donar servei, i van entrar en funcionament les instal·lacions de Rocacorba.

>> Ramon Casadevall va ser sempre el tècnic que va tenir cura del repetidor de Girona. (Foto: EL GERIÓ DIGITAL. DAVID BORRAT.)

>> El repetidor es va instal·lar al costat de la torre d'Alfons XII. (Foto: ARXIU MUNICIPAL DE GIRONA. DANI DUCH.)

